

POSTANOWIENIE

Dnia 15 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Kowalski

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Katowicach
przeciwko P. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w D., Spółdzielni
Mieszkaniowej im. [...] w K.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 czerwca 2022 r.,

zażalenia strony pozwanej P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 9 listopada 2021 r., sygn. akt IV Ca 969/20,

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 9 listopada 2021 r. Sąd Okręgowy w Katowicach odrzucił skargę kasacyjną pozwanego wniesioną od wyroku tego Sądu z 17 czerwca 2021 r. Sąd ten wskazał, że pełnomocnik skarżącego został wezwany do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia. Wezwanie doręczono przez umieszczenie jego treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu pism sądowych (portal informacyjny) - zgodnie z art. 15z⁹ ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem

i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021, poz. 2095, dalej: „ustawa COVID-19”). Pełnomocnik skarżącego nie zapoznał się z pismem umieszczonym 5 października 2021 r. w portalu informacyjnym, a wezwanie uznano za doręczone po upływie 14 dni od jego umieszczenia (art. 15zżs⁹ ust. 3 ustawy COVID-19). Pełnomocnik skarżącego nie wykonał wezwania i nie wskazał wartości przedmiotu zaskarżenia, która w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji i w postępowaniu apelacyjnym była niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych.

Zażalenie na to postanowienie wniósł pozwany. Zaskarżając je w całości zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 398¹ § 1 zd. 1 w związku z art. 398⁴ § 3 w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że skoro w sprawie wartość przedmiotu sporu wskazana w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym była niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, konieczne było wezwanie pełnomocnika skarżącego do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, pomimo podkreślenia przez skarżącego niemajątkowego charakteru roszczenia już w treści skargi kasacyjnej. Podniósł również, że nieskuteczne było uznanie za doręczone wezwania do uzupełnienia braków skargi kasacyjnej za pośrednictwem portalu informacyjnego. Wskazał, że: „system powyższy jest niedopracowany, bowiem w zakładce dokumenty znajduje się np. kilkadziesiąt wezwań na posiedzenie i kopii zwrotnych poświadczeń odbioru tychże. Wyłowienie z ogromnej ilości takich dokumentów tych, w których sąd zobowiązuje pełnomocnika do dokonania określonej czynności, często jest fizycznie niewykonalne, zwłaszcza wobec braku faktycznego zawiadomienia o opublikowaniu dokumentu. Po wtóre, z samego portalu, jak i umieszczonych tam dokumentów nie wynika, odbiór których dokumentów wiąże się ze skutkiem doręczenia, a które mają tylko walor informacyjny.” Brak jednolitej praktyki sądów związanej z doręczeniami za pośrednictwem portalu powoduje, że doręczenia za jego pośrednictwem do czasu dopracowania systemu doręczeń sądowych, nie spełniają gwarancji realizacji prawa do sprawiedliwego sądu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 15zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach cywilnych (art. 15zzs¹ ust. 1 w zw. z art. 15zzs⁹ ust. 1 ustawy COVID-19) w braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pisma sądowe poprzez umieszczenie ich treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu tych pism. W takim przypadku datą doręczenia jest data zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w Portalu Informacyjnym. W razie braku zapoznania się pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w portalu informacyjnym (art. 15zzs⁹ ust. 3 ustawy COVID-19). Co istotne, zgodnie z art. 15zzs⁹ ust. 4 ustawy COVID-19, doręczenie pisma za pośrednictwem portalu informacyjnego wywołuje skutki procesowe określone w Kodeksie postępowania cywilnego właściwe dla doręczenia pisma sądowego.

Artykuł 15zzs⁹ ustawy COVID-19, wprowadzający tzw. e-doręczenie wszedł w życie 3 lipca 2021 r. Z kolei 23 września 2021 r. wszedł w życie § 18a zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS z 2019 r., poz. 138 ze zmianami, dalej: „Zarządzenie”), dodany zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 września 2021 r. (Dz.Urz. MS z 2021 r., poz. 230). W przepisie tym uregulowano kwestie: dowodu doręczenia pisma odbiorcy za pośrednictwem portalu informacyjnego, publikowania w nim orzeczenia z uzasadnieniem oraz odstąpienia przez przewodniczącego od doręczania pism przez portal informacyjny.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie podziela pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2022 r., III CZ 58/22, że pismo sądowe umieszczone w portalu informacyjnym przed 29 listopada 2021 r. może zostać uznane za doręczone po upływie 14 dni, mimo jego niepobrania przez pełnomocnika (art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19), tylko wówczas, gdy zostało opatrzone niebudzącą wątpliwości informacją, że zostało umieszczone w celu doręczenia zgodnie z art. 15zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19. Informacja ta

musiała być dostępna w portalu informacyjnym dla pełnomocnika jeszcze przed pobraniem tego pisma. Z okoliczności sprawy wynika, iż takiej informacji nie było, co wynika zarówno z treści wezwania do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej (k. 489), jak i wydruku z notatką urzędową o sposobie dokonania doręczenia (k. 490). Odrzucenie skargi kasacyjnej było co najmniej przedwczesne, skoro nieskutecznie doręczono pełnomocnikowi pozwanego wezwanie do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej.

Zwrócić uwagę należy, że przypadku doręczenia pism sądowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego służącego udostępnianiu tych pism, dowód doręczenia pism odbiorcy, wygenerowany przez ten system teleinformatyczny, podlega niezwłocznemu wydrukowaniu i dołączeniu do akt sprawy (paragraf 18a Zarządzenia). Obowiązek taki dotyczy nie tylko przypadku zapoznania się pełnomocnika strony z pismem umieszczonym na portalu informacyjnym (pobrania pliku zawierającego treść umieszczonego dokumentu), ale także sytuacji, gdy do takiego „zapoznania się” z pismem faktycznie nie dojdzie w terminie 14 dni od jego umieszczenia w portalu informacyjnym. W takim wypadku „dowodem doręczenia” jest również wydruk wygenerowany przez system teleinformatyczny, ale wykonany po upływie 14 dni od umieszczenia pisma w systemie wraz z zarządzeniem, z którego będzie wynikać, że pismo wysłane w ten sposób do pełnomocnika strony, jest traktowane za skutecznie doręczone. Z akt sprawy nie wynika, że dokument potwierdzający doręczenie pisma pełnomocnikowi pozwanego został wygenerowany z systemu teleinformatycznego. Podstawą natomiast uznania, że pełnomocnik pozwanego nie zapoznał się z pismem jest wyłącznie notatka urzędowa sporządzona przez pracownika sekretariatu (k. 491 i 493). Taki dokument nie zastępuje wymaganego Zarządzeniem wydruku wygenerowanego przez system teleinformatyczny.

Zwrócić uwagę również należy, że w skardze kasacyjnej pozwany podkreślał, że o jej dopuszczalności przesądza niemajątkowy charakter roszczenia. Przedmiotem postępowania było „unieważnienie zapisów umowy” zawartej przez pozwanych, które naruszają dobra o charakterze niematerialnym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że o majątkowym lub niemajątkowym charakterze sprawy rozstrzyga majątkowy lub niemajątkowy charakter dobra,

którego ochrony żąda powód. Jeżeli chronione dobro ma wartość ekonomiczną i bezpośrednio wpływa na sferę interesów majątkowych powoda, sprawa ma charakter majątkowy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2016 r., III CZ 53/16 i powołane w nim orzecznictwo). W przypadku powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa (art. 189 k.p.c.) o tym, czy chodzi o spór o prawo majątkowe, decyduje interes prawny powoda oraz cel, jaki powództwo to ma realizować (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2017 r., II CZ 172/16). Sąd Okręgowy w zaskarżonym postanowieniu nie odniósł się do twierdzeń skarżącego o niemajątkowym charakterze dochodzonego pozwem roszczenia o ustalenie nieważności wskazanych bliżej w pozwie postanowień umowy, zawartej przez skarżącego i pozwaną Spółdzielnię Mieszkaniową im [...] w K.. Wskazał jedynie, że wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia w postępowaniu przed Sądami *meriti* była niższa niż graniczne pięćdziesiąt tysięcy złotych, decydujące o dopuszczalności skargi kasacyjnej (art. 398² § 1 k.p.c.). Podczas gdy, w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji powód nie wskazał wartości przedmiotu sporu i Sąd ten nie wzywał do usunięcia braku formalnego pozwu. W postępowaniu apelacyjnym pozwany dopiero na skutek wezwania oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia w wysokości 150 zł. Odrzucenie skargi kasacyjnej, dopuszczalnej od wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia, możliwe jest, gdy dochodzone roszczenie ma majątkowy charakter. Takie wnioski natomiast nie wynikają z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia.

Podkreślenia wymaga również, że z zastrzeżeniem szczególnych sytuacji, wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną nie może przekraczać wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym. Innymi słowy, odpowiednie stosowanie do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej przepisów art. 19 - 24 k.p.c. (art. 398²¹ w związku z art. 368 § 2 k.p.c.) nie może uzasadniać jej aktualizacji przez podwyższenie ponad wartość dotychczasową, a tożsamość zakresu rozstrzygnięcia kwestionowanego w apelacji i w skardze kasacyjnej wyłącza dopuszczalność oznaczenia w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia w kwocie wyższej niż poprzednio w apelacji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 grudnia 1996 r. I CKN 21/96, OSNC 1997, nr 4, poz. 42; z 19 czerwca 1997 r., III CZ 25/97, OSNC 1997, nr 10, poz. 162; z 7 sierpnia

2014 r., II CZ 30/14, i z 7 kwietnia 2017 r., V CZ 26/17). Powyższe uwagi nie dotyczą roszczeń od początku niemajątkowych, nawet jeżeli na jakimś etapie postępowania doszło do wskazania takiej wartości przedmiotu sporu czy zaskarżenia. Dopuszczalność skargi kasacyjnej od wartości przedmiotu zaskarżenia dotyczy jedynie spraw o prawa majątkowe (art 398² § 1 k.p.c.). Sąd oceniający dopuszczalność skargi kasacyjnej nie jest związany wcześniejszą kwalifikacją sprawy, ale może i powinien w tym zakresie dokonać własnych ustaleń. Sąd Okręgowy w zaskarżonym postanowieniu nie wyjaśnił, czy przedmiot sprawy ma majątkowy charakter, a żądane przez powoda rozstrzygnięcie, w razie spełnienia świadczenia, będzie wywierać bezpośredni skutek w sferze interesów gospodarczych.

Biorąc pod uwagę powyższe, na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 oraz art. 13 § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego nastąpi w orzeczeniu kończącym sprawę ze skargi kasacyjnej uczestnika postępowania, na podstawie art. 108 § 1 oraz art. 13 § 2 k.p.c.

as